PIRTÛKA III

Mafê zarokan

NIRXANDINA BERJEWENDIYÊN HERÎBAŞ ÇI YE?

BI XÊR HATIN!

Ev çîrok li ser çar ciwanan e - tam mîna te.

Ew piştî rêwîtiyek dûr û dirêj bi ewlehî gihîştin Ewropayê.
Hin ji wan bi tena serê xwe hatine. Û hinên din jî bi malbatên xwe re.
Gelek pirsên wan hene - û kesên ku li cihê mayîna wan dixebitin alîkariya wan dikin.

Ev çîrok dikare ji te re jî bibe alîkar!

Hûn ê hîn bibin:

- nirxandina berjewendiyên herîbaş tê çi wateyê
- çi tê hêvî kirin
- çima hûn hewce ne ku beşdarî pêvajoyê bibin û bi efseran re hevkariyê bikin
- kî dikare alîkariya we bike
- derbarê mafên we de

hûn dikarin vê çîrokê bixwînin:

- bi tena serê xwe
- bi hevalekî/ê re
- bi kesek ku li vir dixebite

Bi aramî berdewam bike. Ne pirsgirêk e ku hûn xwendinê rawestînin û paşê berdewam bikin.

Ger tiştek dijwar be an jî hûn fêm nekin, ji kesekî/ê bipirsin ku wê ji we re rave bike.
Sergêrê we, xebatkarê civakî, an parêzer dikare alîkariya we bike.

DI DAWIYÊ DE, HÛN Ê BIBÎNIN:

- rûpelek ku agahiyên herêmî dihewîne
- ceribandinek kêfxweş
- cihê ku hûn pirsên xwe binivîsin û agahdariya têkiliyê ya kêrhatî lê zêde bikin

Ji bo kesên di bin 18 salî de ku bi tena serê xwe tên, sergêrê dê were destnîşankirin. Li hin welatan, sergêr wekî nûner jî tê binavkirin.

Her wiha, li hin welatan, daxwaza penaberiyê wekî daxwaza parastina navneteweyî tê binavkirin.

Di dawiyê de, hay ji xwe hebin ku hemî xizmetên ku li navendên pêşwazîkirinê yên ku hûn lê dimînin têne radest kirin, belaş in. Eger endamek karmend ji we pere bixwaze, meseleyê ji rayedarek pêbawer an serkarê xwe re ragihînin.

KARAKTERÊN DI ÇÎROKÊ DE NAS BIKIN.

Mohamed

Ez 17 salî me. Ez piraniya demê kêfxweş im. Ez hez dikim her dem ku dikarim alîkariya heval û malbata xwe bikim. Ez çend hefte berê bi tena serê xwe gihîştim vir û ez li bapîrê xwe digerim. Ez bi heyecan im ku zûtirîn dem dest bi karê xwe bikim.

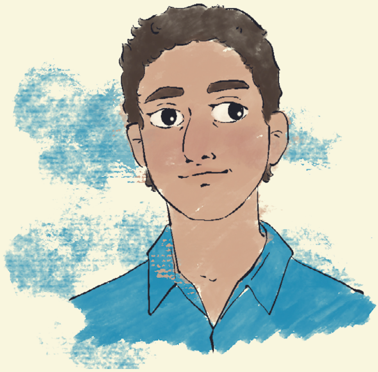

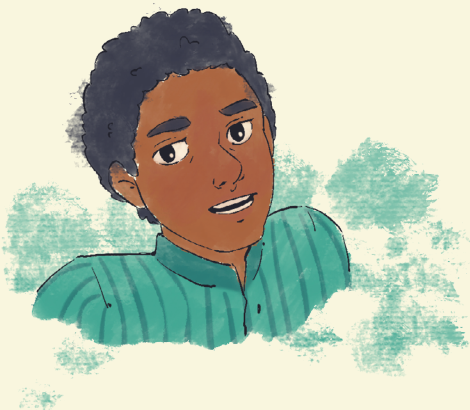

Ahmed

Ez 15 salî me. Ez bi xwişka xwe ya mezin, Jasmine, re hatim, ku ji dema mirina diya min ve lênêrîna min dike. Ez hez dikim dem derbas bikim û hevalên nû peyda bikim. Ez bi rastî dixwazim zûtirîn dem vegerim dibistanê. Ez niha li vir zimanê herêmî hîn dibim.

Jasmine

Ez 24 salî me. Ez ligel birayê xwe Ahmed hatime û ez ê bi qasî ku ji destê min tê xwedî lê derkevim. Em nû gihîştine û hewl didin ku em bigihêjin apê xwe yê ku demek dirêj e li Ewropayê dijî. Ez ji werzîşê hez dikim û ez di lîstina futbolê de baş im.

Adam

Ez 9 salî me. Ez li vir bi tenê me. Niha min biryar daye ku neaxivim. Berî ku ez werim vir, min gelek tiştên xirab dîtine. Ji bo ku dîsa biaxivim, ez hewceyê demek zêde me. Lê ez zana me û ez her tiştî fêm dikim. Ez guhdarek baş im û ez dixwazim biçim dibistanê. Min hevalên nû peyda kirin û ez ji vê yekê kêfxweş im.

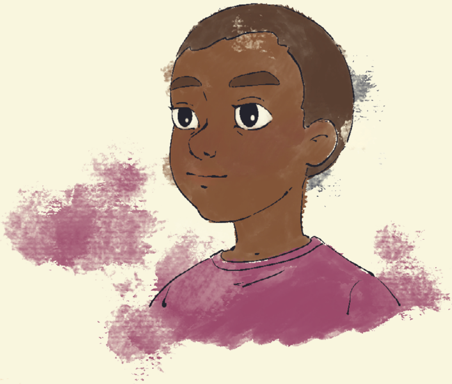

Xanim Ines

Ez sergêr im û ez li vê navenda pêşwaziyê dixebitim. Ez hewl didim ku bi qasî ku ji destê min tê piştgiriyê bidim hemî zarok û ciwanên penaber. Ez ji çêkirina xwarinê hez dikim û gava her kes mijûl û enerjîk be, ez kêfxweş dibim. Werzîş alîkariya me dike ku em ji hêla fîzîkî û derûnî ve saxlem bimînin.

Birêz Fred

Ez şêwirmendê qanûnî me, cureyekî parêzer im. Ez li vir bi hevkarên xwe yên perwerdekirî re dixebitim.
Ez agahdarî û piştgiriyê didim hemî penaberan di mijarên qanûnî û serlêdanên wan ên penaberiyê de. Ez hez dikim tîşortên rengîn li xwe bikim ku peyam li ser wan hatine nivîsandin.

Gelek spas ji bo hemû penaberên ciwan ên ku ev çîrok berî çapkirinê xwendin û alîkarî kirin ku ew bi vî rengî xweşik were qedandin.

Wan her wiha alîkarî kir ku navên karakterên sereke werin hilbijartin.

Her wiha spas ji bo rayedarên Malta û Hollandî yên ku piştgirî dan diyalogê bi ciwanan re.

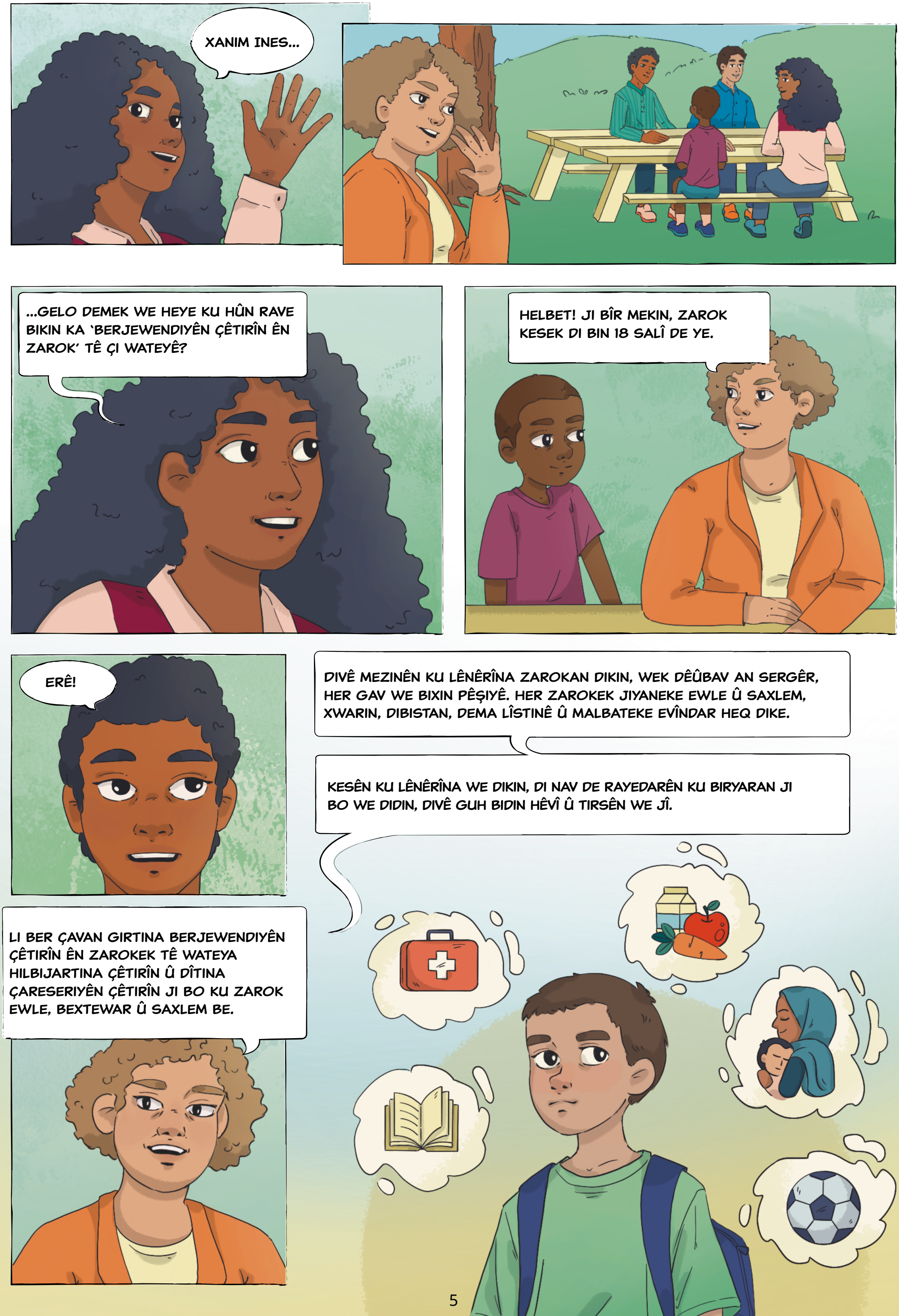
XANIM INES...
...GELO DEMEK WE HEYE KU HÛN RAVE BIKIN KA 'BERJEWENDIYÊN ÇÊTIRÎN ÊN ZAROK' TÊ ÇI WATEYÊ?
HELBET! JI BÎR MEKIN, ZAROK KESEK DI BIN 18 SALÎ DE YE.
ERÊ!
LI BER ÇAVAN GIRTINA BERJEWENDIYÊN ÇÊTIRÎN ÊN ZAROKEK TÊ WATEYA HILBIJARTINA ÇÊTIRÎN Û DÎTINA ÇARESERIYÊN ÇÊTIRÎN JI BO KU ZAROK EWLE, BEXTEWAR Û SAXLEM BE.
DIVÊ MEZINÊN KU LÊNÊRÎNA ZAROKAN DIKIN, WEK DÊÛBAV AN SERGÊR, HER GAV WE BIXIN PÊŞIYÊ. HER ZAROKEK JIYANEKE EWLE Û SAXLEM, XWARIN, DIBISTAN, DEMA LÎSTINÊ Û MALBATEKE EVÎNDAR HEQ DIKE.
KESÊN KU LÊNÊRÎNA WE DIKIN, DI NAV DE RAYEDARÊN KU BIRYARAN JI BO WE DIDIN, DIVÊ GUH BIDIN HÊVÎ Û TIRSÊN WE JÎ.

CIWANÊN WEK TE KU LI EWROPAYÊ DAXWAZA PENABERIYÊ DIKIN, PIR CARAN BI TENA SERÊ XWE DIGIHÎJIN WIR Û HEWCEYÊ PIŞTGIRIYÊ NE.
SERGÊR HEWL NADE KU ŞÛNA MALBATA WE BIGIRE, LÊ DEMA KU HÛN BI TENÊ BIN DÊ PIŞTGIRIYÊ BIDE WE. EM GARANTÎ DIKIN KU BERJEWENDIYÊN WE YÊN ÇÊTIRÎN DÊ WERIN PARASTIN HEYA KU HÛN ÊDÎ HEWCEYÊ ALÎKARIYÊ NEBIN.
... LÊ ÇI DIBE EGER ZAROKEK BI ENDAMÊN MALBATÊ RE WERE?
BERJEWENDIYÊN ÇÊTIRÎN ÊN HER ZAROKEKÎ GIRÎNG IN. HER MEZINÊ KU LÊNÊRÎNA ZAROKEKÎ DIKE, DIVÊ BIFIKIRE KA ÇI JI BO WAN ÇÊTIRÎN E. LÊ ... EW NE HER GAV HÊSAN E. CARINAN DIBE KU PARÊZVAN BI ZEHMETIYAN RE RÛ BI RÛ BIMÎNIN. XEBATKARÊN CIVAKÎ YÊN LI VIR DIKARIN ŞÎRETAN BIDIN WAN.
EGER MALBATA WE DI BIN ZEXTÊ DE BE AN JÎ WEKÎ KU DIVÊ LÊNÊRÎNA WE NEKE, HÛN DIKARIN BI XEBATKAREK CIVAKÎ RE JÎ BIAXIVIN. HEMÛ EV DANÛSTANDIN TAYBET DIMÎNIN!

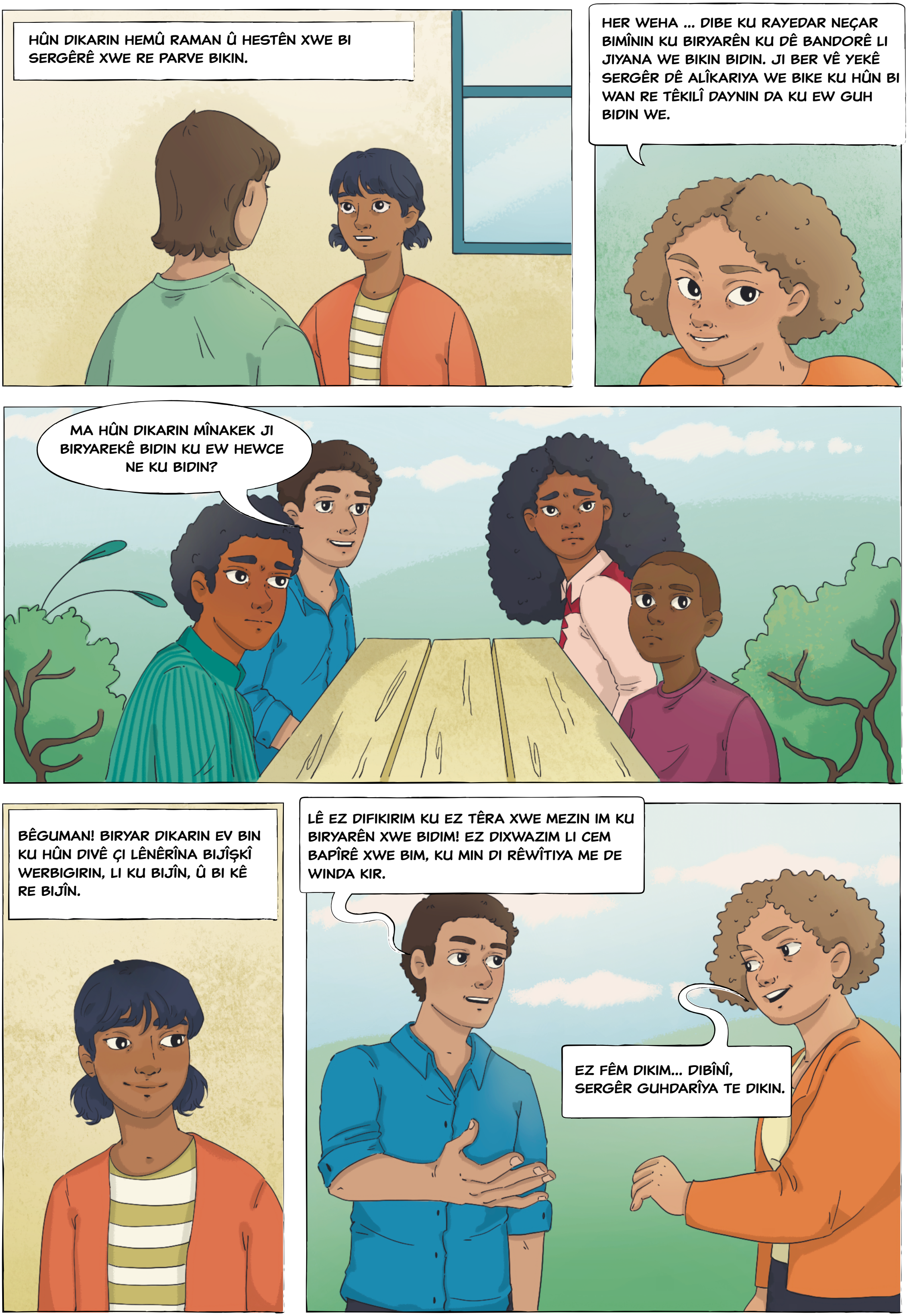
HÛN DIKARIN HEMÛ RAMAN Û HESTÊN XWE BI SERGÊRÊ XWE RE PARVE BIKIN.
HER WEHA ... DIBE KU RAYEDAR NEÇAR BIMÎNIN KU BIRYARÊN KU DÊ BANDORÊ LI JIYANA WE BIKIN BIDIN. JI BER VÊ YEKÊ SERGÊR DÊ ALÎKARIYA WE BIKE KU HÛN BI WAN RE TÊKILÎ DAYNIN DA KU EW GUH BIDIN WE.
MA HÛN DIKARIN MÎNAKEK JI BIRYAREKÊ BIDIN KU EW HEWCE NE KU BIDIN?
BÊGUMAN! BIRYAR DIKARIN EV BIN KU HÛN DIVÊ ÇI LÊNÊRÎNA BIJÎŞKÎ WERBIGIRIN, LI KU BIJÎN, Û BI KÊ RE BIJÎN.
LÊ EZ DIFIKIRIM KU EZ TÊRA XWE MEZIN IM KU BIRYARÊN XWE BIDIM! EZ DIXWAZIM LI CEM BAPÎRÊ XWE BIM, KU MIN DI RÊWÎTIYA ME DE WINDA KIR.
EZ FÊM DIKIM... DIBÎNÎ, SERGÊR GUHDARÎYA TE DIKIN.

EW RAYA WE BI CIDDÎ DIGIRIN Û ALÎKARIYA RAYEDARAN DIKIN KU REWŞA WEYA KESANE FAM BIKIN... Û BIRYAR BIDIN KA ÇI JI BO WE ÇÊTIRÎN E.
EW BI RASTÎ ÇAWA VÊ YEKÊ DIKIN...?
EFSERÊN PERWERDEKIRÎ DÊ JI WE PIRSAN BIPIRSIN DA KU BI QASÎ KU PÊKAN E DI DERBARÊ REWŞA WE DE FÊR BIBIN.
BERSIVÊN TE DÊ JI WAN RE BIBIN ALÎKAR KU BIRYAR BIDIN KA ÇI JI BO TE ÇÊTIRÎN E. DI REWŞA TE DE, AHMED, RAYEDAR PÊŞÎ DÊ KONTROL BIKIN KA BAPÎRÊ TE...
... TÊRA XWE SAXLEM Û BIHÊZ IN KU LÊNÊRÎNA WE BIKIN...
... LI CÎHEK EWLE BIJÎN...
... DIKARIN XWARIN, CIL Û BERG Û PERWERDEHIYÊ JI WE RE PEYDA BIKIN...
... Û DI DEMÊN BERÊ DE BAŞ BI TE RE REFTAR KIRIYE.

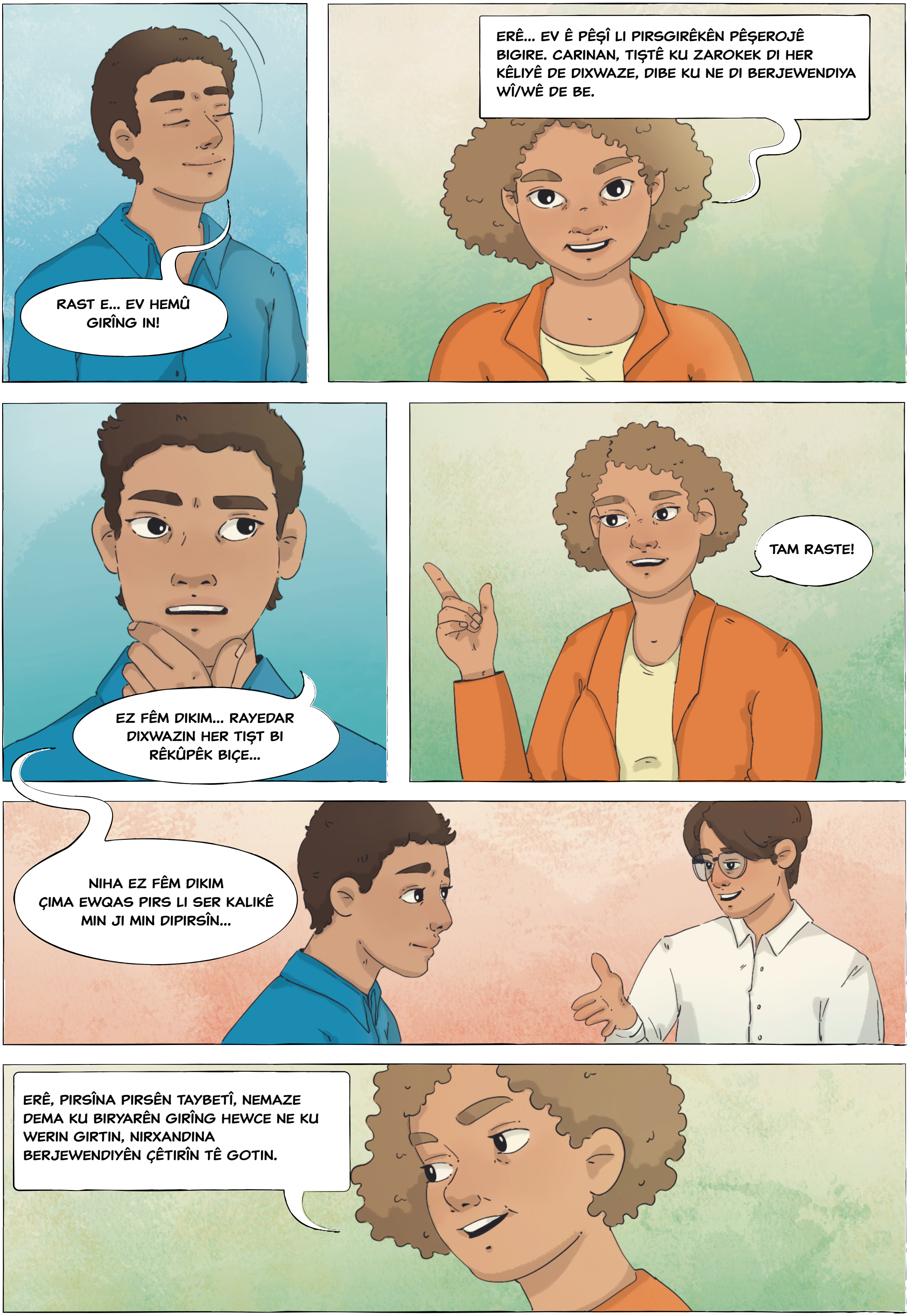
RAST E... EV HEMÛ GIRÎNG IN!
ERÊ... EV Ê PÊŞÎ LI PIRSGIRÊKÊN PÊŞEROJÊ BIGIRE. CARINAN, TIŞTÊ KU ZAROKEK DI HER KÊLIYÊ DE DIXWAZE, DIBE KU NE DI BERJEWENDIYA WÎ/WÊ DE BE.
EZ FÊM DIKIM... RAYEDAR DIXWAZIN HER TIŞT BI RÊKÛPÊK BIÇE...
TAM RASTE!
NIHA EZ FÊM DIKIM ÇIMA EWQAS PIRS LI SER KALIKÊ MIN JI MIN DIPIRSÎN...
ERÊ, PIRSÎNA PIRSÊN TAYBETÎ, NEMAZE DEMA KU BIRYARÊN GIRÎNG HEWCE NE KU WERIN GIRTIN, NIRXANDINA BERJEWENDIYÊN ÇÊTIRÎN TÊ GOTIN.

SI QASÎ KU HÛN DIKARIN PARVE BIKIN.
JI BÎR MEKIN, EV NIRXANDIN DIKARE DI DEMÊN CÛDA DE, DI BÊTIRÎ YEK RÛNIŞTINÊ DE Û JI BER SEDEMÊN CÛDA WERE KIRIN. DI REWŞA TE DE, JI BO KU HÛN BI ENDAMÊ MALBATA XWE RE BIBIN YEK, KU JÊ RE JÎ YEKBÛNA MALBATÊ TÊ GOTIN ...
...KU PÊVAJOYA ANÎNA ENDAMÊN MALBATÊ YÊN KU JI HEV VEQETIYANE YE. MA HÛN DIKARIN MÎNAKEK DIN BIFIKIRIN?
... DEMA KU ZAROKEK LI CIHEKÎ NE EWLE DIJÎ.
TAM RASTE!
MEBESTA TE BI "NE EWLE" ÇI YE?
MIXABIN, NE HEMÛ ZAROK EWLE NE, NEMAZE DEMA KU EW BI TENA SERÊ XWE ÇÊDIBIN.

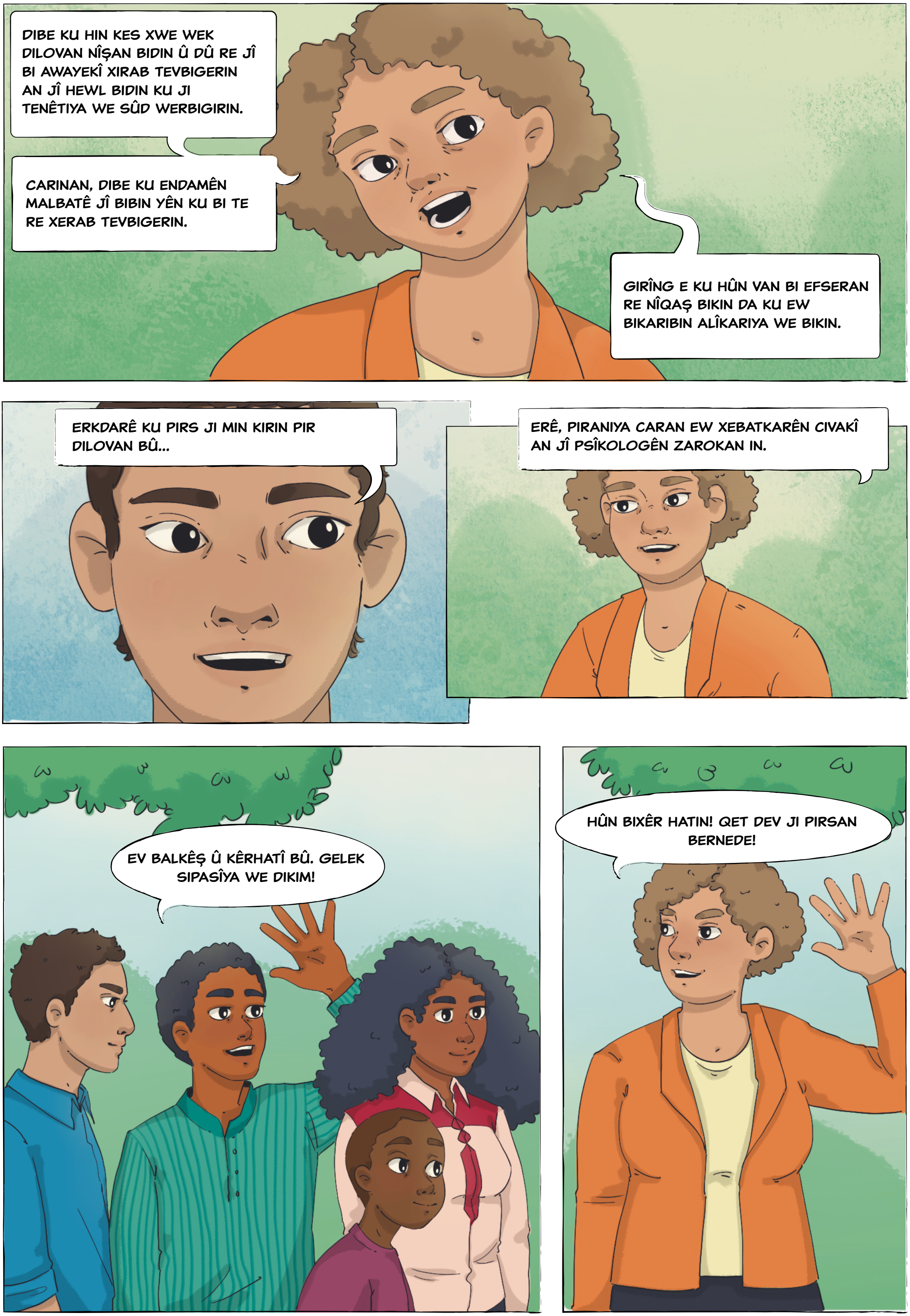
DIBE KU HIN KES XWE WEK DILOVAN NÎŞAN BIDIN Û DÛ RE JÎ BI AWAYEKÎ XIRAB TEVBIGERIN AN JÎ HEWL BIDIN KU JI TENÊTIYA WE SÛD WERBIGIRIN.
CARINAN, DIBE KU ENDAMÊN MALBATÊ JÎ BIBIN YÊN KU BI TE RE XERAB TEVBIGERIN.
GIRÎNG E KU HÛN VAN BI EFSERAN RE NÎQAŞ BIKIN DA KU EW BIKARIBIN ALÎKARIYA WE BIKIN.
ERKDARÊ KU PIRS JI MIN KIRIN PIR DILOVAN BÛ...
ERÊ, PIRANIYA CARAN EW XEBATKARÊN CIVAKÎ AN JÎ PSÎKOLOGÊN ZAROKAN IN.
EV BALKÊŞ Û KÊRHATÎ BÛ. GELEK SIPASÎYA WE DIKIM!
HÛN BIXÊR HATIN! QET DEV JI PIRSAN BERNEDE!

GIRING E

Li vî welatî ...

Rayedarê li vir ji bo peydakirina cîhek ewle ji bo jiyanê, ku jê re pejirandin jî tê gotin, ev e:

____

Eger ez bixwazim bêtir li ser yên jêrîn bizanim:

- feydeyên giştî yên ku dikarin ji min re werin dayîn, wek cil û berg an hilberên paqijiyê, ez dikarim bi wan re têkilî daynin an jî biçim: ______________________________
  ____

- eger ez nexweş bibim ez dikarim çi bikim, ez dikarim bi vê navnîşanê re têkilî daynim: ________
  ____
  ____

- ji bo agahdariya li ser çawaniya çûna dibistanê, fêrbûna jêhatîbûnek an zimanê herêmî, ez dikarim bi vê navnîşanê re têkilî daynim: ______________________________
  ____
  ____

Desthilata berpirsiyar ji bo lêkolîna serlêdana min a penaberiyê ev e. ____________________

____

Navê sergêrê min ev e: ____

____

Eger ez bixwazim bêtir agahdarî li ser nirxandina feydeyan, kengê tê kirin û çawaniya karanîna agahdariya ku ez parve dikim bistînim, ez dikarim bi welîyê xwe re biaxivim an jî sergêrê vê bikim:

____

____

____

GIRING E

Li vî welatî ...

Ez dikarim bi şêwirmendekî hiqûqî re bêpere têkilî daynim da ku di derbarê pêvajoya penaberiyê û pirsgirêkên têkildar de bêtir fêr bibim. Ji bo vê mebestê, ez dikarim bi van kesan re têkilî dayim:_______________
____

Eger kesên ku li vir dixebitin, wek efser, şêwirmendên hiqûqî, xebatkarên civakî an sergêrê min, bi min re xerab tevbigerin, ez dikarim gilî bikim û bi van kesan re têkilî daynim: ___________________________
____
____

Di rewşa awarte de, ez dikarim li ser ____ ambulansê telefon bikim an jî li ser ____ bi polîsî re têkilî daynim.

Agahiyên din ên girîng: ____
____
____
____
____

CERIBANDIN

Ez zanîna xwe ya li ser tiştên ku min di derbarê nirxandina berjewendiyên çêtirîn de fêr bûne, ji nû ve dinirxînim.

☑ Vebijarkên rast nîşan bide.

1 Li ber çavan girtina berjewendiyên çêtirîn ên zarok tê vê wateyê...

- ◯ a. Rayedarê guh didin min û sergêrê min da ku hest, hewcedarî û perspektîfên min fam bikin, da ku ew karibin biryarên çêtirîn ji bo min bidin.
- ◯ b. Kes guh nade min.

---

2 Rayedar dê di dema nirxandina berjewendiyên çêtirîn de ji min pirsan bipirsin da ku li ser hewcedariyên min û di rewşek taybetî de ji bo min çi çêtirîn e fêr bibin.

- ◯ a. Rast
- ◯ b. Nerast

---

3 Çima rayedar nirxandina berjewendiyên çêtirîn pêk tînin?

- ◯ a. Ji bo ku dema ku ez hewce bikim biryarên mezin bidim, wek li ku û bi kê re bijîm, çareseriya herî baş ji bo min bibînin.
- ◯ b. Ji ber ku ew hez dikin biaxivin.

---

4 Berjewendiyên çêtirîn ên zarok tenê ji bo zarokên ku bê dêûbav ji dayik bûne derbas dibe.

- ◯ a. Rast
- ◯ b. Nerast

---

5 Efserên ku di civaka min de dixebitin bi rêkûpêk bi min û sergêrê min re şêwir dikin ger hewcedariyên wan ên nû hebin.

- ◯ a. Rast
- ◯ b. Nerast

Bersivên ceribandinê

Pirsa 1: a Pirsa 2: a Pirsa 3: a Pirsa 4: b Pirsa 5: a

TÊBÎNÎ

TÊBÎNÎ

KURDISH (KURMANJI)

Ev broşûr tenê ji bo armancên agahdariyê ye. Ew bi xwe ti maf û mecbûriyetan naafirîne. Ajansa Penaberiyê ya Yekîtiya Ewropayê (EUAA) beşa sereke ya vê materyalê peyda kiriye û ji bo Dewletên Endam ên YE yê tenê bi destûra EUAA yê destûr tê dayîn ku vê broşûrê ji nû ve were çêkirin an jî were guhertin. EUAA ji bo rastbûn, naverok, berfirehî, qanûnîbûn an pêbaweriya agahiyên ku di vê broşûrê de ji aliyê Dewletên Endam ên Yekîtiya Ewropî an jî her saziyek din a berpirsiyar ve hatine girtin, ti berpirsiyariyek an jî berpirsiyariyek qebûl nake. Ne EUAA û ne jî kesek ku li ser navê EUAA tevdigere, ji ber bikaranîna agahiyên di vê broşûrê de berpirsiyar e.

© Ajansa Penaberiyê ya Yekîtiya Ewropayê, 2025